

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 27 juni 2013

Mål nr

Ö 1380-11

KLAGANDE

JW

MOTPART

Justitiekanslern

Box 2308

103 17 Stockholm

SAKEN

Ersättning till rättegångsbiträde enligt 20 kap. 2 a § föräldrabalken

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges beslut 2011-02-28 i mål ÖÄ 1192-11

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut tillerkänner Högsta domstolen JW ersättning av allmänna medel med 5 831 kr avseende arbete i hovrätten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 1 166 kr.

Dok.Id 74774

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45-12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15-15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadamstolen.se	

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

JW har yrkat att hon för sitt arbete i hovrätten ska tillerkännas ersättning av allmänna medel med där yrkat belopp, 5 831 kr.

Justitiekanslern har inte motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

SKÄL

Bakgrund m.m.

1. I ett ärende om anordnande av förvaltarskap för en man förordnade tingsrätten med stöd av 20 kap. 2 a § föräldrabalken jur.kand. JW, som är verksam på en advokatbyrå, till biträde att bevaka den enskildes rätt i ärendet. Sedan tingsrätten hade beslutat om förvaltarskap överklagade hon – som uppgivet ombud och i mannens namn – beslutet till hovrätten. Där förelades hon, efter viss annan handläggning, att ge in en skriftlig ombudsfullmakt med erinran om att överklagandet annars kunde komma att avvisas. Efter ytterligare skriftväxling förklarade JW att hon inte kunde ge in någon fullmakt. Hon anförde att överklagandet hade skett på den enskildes uppdrag men att mannen därefter, trots påminnelser till honom och till personalen på det vårdboende där han vistades, inte hade undertecknat den fullmaktshandling som hon hade skickat till honom. JW yrkade samtidigt ersättning av allmänna medel för sitt arbete i anledning av överklagandet.

2. Hovrätten avvisade överklagandet. Hovrätten har funnit att JW inte är berättigad till ersättning eftersom hon inte styrkt sin behörighet att föra den enskildes talan.

3. JW har i Högsta domstolen vidhållit sitt krav på ersättning. Hon har sammanfattningsvis gjort gällande att hon handlat på sin huvudmans uppdrag i enlighet med det förordnande som lämnats henne.

Rättslig reglering

4. I ett ärende om anordnande av förvaltarskap ska enligt 20 kap. 2 a § föräldrabalken domstolen under närmare angivna förutsättningar förordna ett biträde att bevaka den enskildes rätt i ärendet. Ett sådant rättegångsbiträde har rätt till skälig ersättning av allmänna medel för sitt arbete.

5. Rättegångsbiträdet har i uppdrag att biträda en enskild part som befinner sig i en utsatt situation. Den enskilde kan ha svårt att förstå de rättsliga och andra åtgärder som behöver vidtas i ärendet. Biträdets kommunikation med den enskilde måste anpassas till förhållandena i det enskilda fallet. Detta ställer särskilda krav på den som kommer i fråga för uppdrag som rättegångsbiträde. Med hänsyn till föreliggande lämplighetskrav ges sådana uppdrag ofta till advokater eller biträdande jurister på advokatbyråer.

6. Frågor om förvaltarskap enligt föräldrabalken handläggs i domstol enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden. Ett rättegångsbiträde enligt 20 kap. 2 a § föräldrabalken är inte ett sådant biträde som åsyftas i 47 § första stycket ärendelagen, där behörighet att handla på partens vägnar föreligger endast när denne är närvarande i domstolen (jfr Peter Fitger, Lagen om domstolsärenden En kommentar, 2 uppl., 2004, s. 323 och 325). Rättegångsbiträdet har en självständigare ställning i processen, och i den utsträckning som rättegångsbiträdet direkt agerar utifrån den enskildes instruktioner är biträdet också att se som ett ombud för den enskilde. Ett sådant rättegångsbiträde får som den enskildes företrädare i domstolen företa de processhandlingar som biträdet, med beaktande av den enskildes instruktioner och övriga omständigheter, bedömer vara ändamålsenliga för att tillvarata den enskildes rätt i ärendet.

7. Det krav som finns i 12 kap. 9 § rättegångsbalken, att ett ombud ska förete rättegångsfullmakt i original, har inte någon motsvarighet i ärendelagen. I domstolsärenden gäller i stället enligt 47 § andra stycket tredje meningen att skriftlig fullmakt ska företes bara om domstolen anser att det behövs. Vad gäller rättegångsbiträden enligt 20 kap. 2 a § föräldrabalken finns det sällan anledning att kräva in en skriftlig fullmakt. En hovrätt kan alltså vid ett överklagande normalt godta en uppgift från ett sådant rättegångsbiträde om att han eller hon agerar enligt fullmakt från den enskilde. Det innebär i sin tur att rättegångsbiträdet i princip kan utföra erforderliga åtgärder för att tillvarata den enskildes rätt utan att införskaffa någon skriftlig fullmakt i förväg.

Bedömningen i detta fall

8. Det framgår av JWs uppgifter att hon muntligen fick i uppdrag att överklaga tingsrättens beslut. Arbetet med överklagandet och med den fortsatta handläggningen i hovrätten har därför kommit att omfattas av hennes förordnande. För detta är hon berättigad till ersättning. Att hon efter hovrättens föreläggande inte har kunnat ge in någon skriftlig fullmakt föranleder inte någon annan bedömning. Det begärda beloppet är skäligt. Hennes överklagande ska alltså bifallas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Lena Moore, Martin Borgeke, Dag Mattsson och Lars Edlund (referent)
Föredragande justitiesekreterare: Daniel Holmberg